

SĄD NAJWYŻSZY
Rzeczypospolitej Polskiej

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego

Warszawa, 28 grudnia 2022 r.

BSA II.021.73.2022

KANCELARIA SENATU

03980200720964
RPW/294/2023 P zał. 7
2023-01-04 rej. Bronisz Karol

Pan

Krzysztof Kwiatkowski

Przewodniczący Komisji Ustawodawczej
w Senacie Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Przewodniczący,

w odpowiedzi na pismo z dnia 28 listopada 2022 r., BPS.DKS.KU.0401.28.2022, działając na podstawie art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. z 2021r. poz. 1904), w załączeniu uprzejmie przesyłam uwagi Sądu Najwyższego do *projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego (druk senacki nr 875)*.

Z poważaniem,

dr hab. Małgorzata Manowska
/pismo podpisane podpisem elektronicznym/

Potwierdzam zgodność kopii wydruku z dokumentem elektronicznym:

Identyfikator dokumentu	117270.237463.129353
Nazwa dokumentu	BSA II.021.73.2022 Odpowiedź PP SN do Pana Przewodn KU - K. Kwiatkowskiego ws. projektu ustawy o zm ustawy KPK (Druk sen nr 875) - UWAGI SN.pdf
Tytuł dokumentu	BSA II.021.73.2022 Odpowiedź PP SN do Pana Przewodn KU - K. Kwiatkowskiego ws. projektu ustawy o zm ustawy KPK (Druk sen nr 875) - UWAGI SN
Sygnatura dokumentu	BSA II.021.73.2022
Data dokumentu	28.12.2022
Skrót dokumentu	9DD13B9D92F11EA065E3595B271F5F665BBE371E
Wersja dokumentu	1.3
Data podpisu	28.12.2022 16:46:17
Podpisane przez	Małgorzata Manowska; SN Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego
Rodzaj certyfikatu	Certyfikat kwalifikowany podpisu elektronicznego karta

EZD 3.108.84.84.

Data wydruku: 30.12.2022

Autor wydruku: Pawlata Ilona w zastępstwie za SEKRETARIAT BIURA STUDIÓW I ANALIZ (Kierownik Sekretariatu)

BSA II.021.70.2022

**Uwagi Sądu Najwyższego
do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego
(druk senacki nr 875)**

1. Przedmiot i zakres opinii

Opinia dotyczy senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, druk senacki nr 875 z 24 listopada 2022 r.

2. Uwagi ogólne

Projektowana ustawa ma wdrażać następujące akty prawa UE:

- a. dyrektywę dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE z dnia 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności,
- b. dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1919 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie pomocy prawnej z urzędu dla podejrzanych i oskarżonych w postępowaniu karnym oraz dla osób, których dotyczy wnioski w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania.

Projektowana ustawa przewiduje zmianę art. 245 k.p.k. poprzez dodanie paragrafów 4 i 5 oraz zmianę art. 301 k.p.k.

Proponowane zmiany mają na celu przyznanie osobie zatrzymanej prawa do żądania wyznaczenia adwokata lub radcy prawnego z urzędu, które w przypadku zatrzymanych niekorzystających z pomocy prawnej z wyboru zobowiązywałoby organ procesowy do ich wyznaczenia, wprowadzenie obowiązkowej co do zasady obecności adwokata lub radcy prawnego przy dokonywaniu czynności procesowych z udziałem osoby zatrzymanej oraz obligatoryjnego co do zasady przesłuchania podejrzanego z udziałem wyznaczonego obrońcy.

Projekt ma na celu implementację przepisów prawa UE, która od kilku lat jest postulowana w literaturze. Wbrew twierdzeniu Ministerstwa Sprawiedliwości, że zmiany w procedurze karnej nie są konieczne a prawo polskie spełnia standardy minimalne określone przez prawo UE i RE (pismo Ministra Sprawiedliwości do Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia

18 października 2018 r., DL IV 053-2/17, <https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/Odpowied%C5%BA%20MS%2018.10.2018.pdf>), podnosi się bowiem, że polskie przepisy nie zapewniają standardów europejskich, wyznaczonych przez w/w dyrektywy UE oraz orzecznictwo ETPC (zob. np. A. Klamczyńska, T. Ostropolski, *Prawo do adwokata w dyrektywie 2013/48/UE – tło europejskie i implikacje dla polskiego ustawodawcy*, Białostockie Studia Prawnicze 2014, Nr 15, s. 154 – 158; P. Kardas, *Gwarancje prawa do obrony oraz dostępu do obrońcy na wstępnym etapie postępowania karnego – kilka uwag w świetle doktryny Salduz, doktryny Miranda oraz dyrektywy w sprawie dostępu do adwokata*, Europejski Przegląd Sądowy, nr 1/2019, s. 10; S. Steinborn, *Dostęp do obrońcy na wczesnym etapie postępowania karnego. Uwagi de lege lata i de lege ferenda*, Europejski Przegląd Sądowy, nr 1/2019, s. 38 – 46; P. Chrzczonowicz, *Poland w: Infosheets on the Application of EU Procedural Rights Directives*, Den Haag, 17 January 2022, s. 1-12).

Cel nowelizacji został zatem w precyzyjny sposób uzasadniony.

3. Uwagi szczegółowe

Projektowany art. 245 § 4 k.p.k. przewiduje konieczność wyznaczenia adwokata lub radcy prawnego z urzędu dla zatrzymanego niekorzystającego z pomocy prawnej z wyboru, jeśli wnosi o to zatrzymany lub też mają być dokonywane czynności wskazane w projektowanym § 5. Przepis ten nasuwa kilka uwag.

Po pierwsze, poprzez odwołanie się do § 5 obowiązek wyznaczenia obrońcy dotyczyłby wszystkich czynności procesowych. Wydaje się, że powinno wskazać się raczej na kluczowe czynności, w których obecność adwokata lub radcy prawnego jest szczególnie wskazana, wymienione też w dyrektywie, a mianowicie przesłuchanie osoby zatrzymanej, konfrontacja, okazanie oraz eksperyment.

Po drugie, mając na względzie, że wyznaczenie adwokata lub radcy prawnego wymaga pewnego czasu, a dokonanie czynności procesowej może być konieczne natychmiast, nie odniesiono się należycie do tego zagadnienia ani przez zaproponowanie szybszego trybu wyznaczenia obrońcy (np. poprzez przyznanie uprawnienia do tego prokuratorowi), ani wprowadzenie wyjątku w zakresie tego obowiązku. Czym innym jest bowiem wyjątek od przeprowadzenia czynności przesłuchania pod nieobecność adwokata lub radcy prawnego (§ 5), co sugeruje, że został on już wyznaczony lub ustanowiony.

Po trzecie, niezbyt zręczne jest sformułowanie „prezes lub referendarz sądowy sądu rejonowego, w którego okręgu prowadzi się postępowanie, a w wypadkach niecierpiących zwłoki także inny sąd rejonowy”. Sugeruje to, że co do zasady wyznaczenia dokonuje prezes sądu lub referendarz sądowy, zaś w wypadku niecierpiącym zwłoki sąd. Należy ostatni człon tego zwrotu zastąpić przez „także innego sądu rejonowego”.

W przypadku projektowanego § 5 zastrzeżenia budzi wspomniany wyżej obowiązek przeprowadzania wszystkich czynności z udziałem adwokata lub radcy prawnego. Należy tu dokonać wskazanego wyżej zawężenia. Z terminologicznego punktu widzenia niezręczny jest też zwrot „czynności procesowe lub dowodowe”. W polskim systemie prawa czynności

dowodowe w postępowaniu przedsądowym mają bowiem charakter procesowy, stąd dla uniknięcia nieporozumień i wątpliwości należałoby ograniczyć się do czynności procesowych. Należy też odnieść projektowany wyjątek nie tylko do przesłuchania, ale także innych czynności z udziałem zatrzymanego, przy których na podstawie § 5 udział adwokata lub radcy prawnego byłby obowiązkowy.

Proponowana zmiana art. 301 k.p.k. nie usuwa wątpliwości czy przepis ten odnosi się jedynie do sytuacji, kiedy podejrzany ma już ustanowionego obrońcę czy też nakazuje umożliwienie takiego ustanowienia. Nie przewidziano również zapewnienia możliwości konsultacji podejrzanego z obrońcą przed przesłuchaniem oraz szybkiego trybu wyznaczenia obrońcy z urzędu. Nie wskazano również konsekwencji naruszenia art. 301 w zakresie możliwości dowodowego wykorzystania wyjaśnień.

Jeśli chodzi o przepis intertemporalny, to trzeba zauważyć, że jest on nieprecyzyjny. Nie wiadomo czy chodzi o postępowania zakończone prawomocnie, czy w danej instancji. Nie wydaje się też, aby potrzebne było odwoływanie się oprócz postępowania także do czynności procesowych, które wszak w kontekście zatrzymania oraz przesłuchania osoby podejrzanej lub podejrzanego dokonywane są w ramach postępowania.

4. Konkluzja

Cel wprowadzenia projektowanej ustawy nie budzi wątpliwości. Proponowane regulacje nasuwają jednak kilka zastrzeżeń i wymagają głębszej refleksji podczas prac legislacyjnych.